

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ

ПОНОМАРЬОВА Дарина Сергіївна - аспірант кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)

УДК 342.92

DOI 10.32782/EP.2022.1.11

Стаття присвячена міжнародним аспектам взаємодії Міністерства оборони України з іншими інституціями. На підставі аналізу особливостей мети діяльності, сфери компетенцій, завдань і повноважень Міністерства оборони України виокремлено: воєнний, оборонний і військово-промисловий напрями взаємодії. На основі розгляду системи стратегічних комунікацій Збройних Сил України визначено такі напрями взаємодії, як публічна дипломатія, зв'язки з громадськістю, внутрішня комунікація, розвідувально-інформаційне забезпечення, матеріально-технічне, фінансове та інші види забезпечення з підготовки та проведення заходів із стратегічних комунікацій.

Зроблено висновок, що сьогодні важливо розвивати як традиційні види та напрями взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами, так і особливо новітні, насамперед, інформаційну взаємодію і стратегічні комунікації, міжнародну взаємодію, оборонний і безпековий напрями у контексті кіберзагроз та гібридної війни та інші.

Ключові слова: Міністерство оборони України, взаємодія, правове забезпечення, стратегічні комунікації, види взаємодії.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями

Однією з цілей стратегічного державного управління в будь-якій країні світу об'єктивно є забезпечення національної безпеки і оборони. Реалії сьогодення свідчать,

що в Україні цей напрямок державної політики є особливо важливим, при цьому не позбавлений недоліків і потребує суттєвого вдосконалення задля уможливлення ефективної превенції та протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національним інтересам, збройним конфліктам і збройній агресії. За таких умов саме система державних органів із забезпечення національної безпеки і оборони України є тим драйвером якісного реформування як власне державної політики у сфері національної безпеки і оборони, так і організаційно-функціонального механізму її практичної реалізації.

Наразі система забезпечення національної безпеки і оборони України включає в себе доволі широке коло державних органів, сфери компетенції, завдання, функції та повноваження яких досить часто не закріплюються і не розмежовуються достатньо чітко й однозначно, що призводить до дублювання, неузгодженості діяльності та зниження ефективності їх взаємодії, спрямованої на здійснення принципово важливої безпекової функції держави – захисту національних інтересів і протидію загрозам національній безпеці.

Міністерство оборони України вже тривалий час знаходиться в стані реформування в контексті курсу на євроатлантичну інтеграцію, міжнародне співробітництво в оборонній галузі, а також в умовах швидкої адаптації до реалій безпекового середовища в Україні (посягання на територіальну цілісність держави й окупація Автономної Рес-

публіки Крим, міста Севастополь, окремих адміністративно-територіальних одиниць Донецької та Луганської областей з боку Російської Федерації, наслідки гібридної війни тощо) й відповідно зростаючих вимог щодо обороноздатності Збройних Сил України. Вказане обумовлює необхідність дослідження особливостей взаємодії Міністерства оборони України з іншими інституціями, у тому числі на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання поданої проблеми

Окремі аспекти взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами та її адміністративно-правового регулювання досліджували І. М. Доронін, Д. В. Дубов, О. В. Капштик, Є. В. Кобко, І. М. Коропатнік, С. М. Мельник, В. Й. Пашинський, М. Т. Подибайло, С. Ю. Поляков, С. П. Пономарьов, В. В. Сокурєнко, С. П. Стецюк, Н. П. Христинченко, Ю. О. Черниш, І. М. Шопіна та інші. Проте, незважаючи на наявний науковий доробок з цього питання, сучасне адміністративно-правове регулювання взаємодії Міністерства оборони України з іншими інституціями на міжнародному рівні висвітлено ще недостатньо.

Метою статті є визначення сутності взаємодії Міністерства оборони України з іншими інституціями на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Правове регулювання взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами забезпечується різними за силою нормативно-правовими актами, однак слід відзначити вагоме місце адміністративного законодавства, що обумовлюється впливом наступних факторів: 1) під час взаємодії виникають, формуються і розвиваються адміністративні правовідносини, оскільки Міністерство оборони України є центральним органом виконавчої влади та взаємодіє з іншими державними органами, у т.ч. з числа виконавчої влади; 2) ця взаємодія є предметом адміністративного

права, виходячи з публічного характеру її здійснення та в цілому діяльності Міністерства у сфері державного управління, до якої об'єктивно відноситься сектор національної безпеки і оборони та забезпечення формування й реалізації відповідної державної політики в ньому; 3) внутрішньоорганізаційна діяльність Міністерства, у тому числі в процесі планування, організації та практичної реалізації взаємодії врегульовується нормами адміністративного права; 4) ця взаємодія може відбуватися за умов спеціальних організаційних режимів; 5) реалізація взаємодії передбачає застосування адміністративно-правових методів і форм, адміністративних процедур та ін.

Надзвичайно важливим і перспективним для України в реаліях сьогодення видом взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами є міжнародне співробітництво. Лише протягом I кварталу 2021 р. Збройними Силами України було взято участь у 147 заходах військового співробітництва, у тому числі 6 заходах миротворчої діяльності, 12 візитах делегацій іноземних держав в Україну, 3 візитах делегацій Збройних Сил України за кордон, 62 семінарах, стажуваннях, конференціях, курсах як в Україні, так і за її межами, 26 багатонаціональних навчаннях та заходах з їх підготовки та інших заходах [156].

У контексті міжнародної взаємодії стратегічне значення має співробітництво Міністерства оборони України та Збройних Сил України з організацією Північноатлантичного договору (НАТО). Наразі взаємодія відбувається шляхом співпраці з Об'єднаним центром НАТО з питань вивчення та узагальнення передового досвіду, реалізації Індивідуальної програми партнерства (посилення співпраці, розвиток інформаційних систем, зв'язку та управління, оцінювання та сертифікація оборонних спроможностей, розвиток стратегічних комунікацій і спроможностей з кібербезпеки, запровадження інтегрованої системи логістичного забезпечення, подальше впровадження стандартів НАТО тощо), програм НАТО з удосконалення військової освіти, обміну даними про повітряну обстановку, проєктів трастових фондів НАТО на підтримку України, ви-

конання Робочого плану Військового комітету Україна-НАТО, участі Збройних Сил України у багатонаціональних навчаннях, а також залучення до Сил реагування НАТО сил і засобів Збройних Сил України [156].

Міжнародна взаємодія Міністерства оборони України та Збройних Сил України не обмежується лише співробітництвом з НАТО. Важливе значення має співпраця і з Європейським Союзом (ЄС) згідно з визначеними Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [157] пріоритетами. Зокрема, на стратегічному рівні відбувається військовий діалог між керівництвом Європейського Союзу та Збройними Силами України, співробітництво з Європейською оборонною агенцією, залучення Збройних Сил України до бойових тактичних груп ЄС, підготовка до багатонаціональних операцій з підтримання миру і безпеки та спільних військових навчань. Більше того, активно розвивається й міжнародна взаємодія Міністерства оборони України та Збройних Сил України в межах багатостороннього та двостороннього військового співробітництва, особливо в контексті реалізації проєктів і програм міжнародної технічної допомоги, медичної і фізичної реабілітації важкопоранених військовослужбовців [156] тощо.

Також, як зазначалося вище, окремі види взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами визначаються за напрямками цієї взаємодії. Тому вважаємо доцільним уточнити й безпосередньо напрямки взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами.

По-перше, взаємодія відбувається в нормотворчому та політичному напрямку, зокрема щодо формування та реалізації державної політики з питань національної безпеки в оборонній і військовій сферах, військово-будівництві в мирний час та особливий період, визначення засад воєнної, військово-технічної та військової кадрової політики в оборонній галузі, організації оборонного планування. По-друге, невід'ємним напрямком взаємодії є управлінський, а саме: військово-політичне та адміністративне керівництво Збройними Силами. По-третє, напрямком взаємодії є координацій-

ний щодо діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування в процесі підготовки держави до оборони, координації діяльності Держспецтрансслужби тощо.

Крім того, виходячи з мети діяльності, сфери компетенції, завдань і повноважень Міністерства оборони України, окреслених в Положенні про Міністерство оборони України, можна виокремити й такі напрямки взаємодії, як воєнний, оборонний і військово-промисловий. А розглядаючи систему стратегічних комунікацій Збройних Сил України, слід наголосити на таких напрямках взаємодії, як публічна дипломатія, зв'язки з громадськістю, внутрішня комунікація, розвідувально-інформаційне забезпечення, матеріально-технічне, фінансове та інші види забезпечення з підготовки та проведення заходів із стратегічних комунікацій.

Окремо слід виділити внутрішньополітичний і зовнішньополітичний, поступальний і мобілізаційний, ресурсний та інфраструктурний, військово-патріотичний, освітньо-науковий, виховний і гуманітарний напрямки взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами.

Ці та інші напрямки взаємодії знаходять своє відображення в пріоритетах Стратегії національної безпеки України та напрямках їх реалізації, що безпосередньо здійснюються через взаємодію Міністерства оборони України з іншими державними органами. Так, основними пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є: відстоювання незалежності і державного суверенітету, відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України, суспільний розвиток (насамперед розвиток людського капіталу), захист прав, свобод і законних інтересів громадян України, європейська і євроатлантична інтеграція [1].

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що сьогодні важливо розвивати як традиційні види та напрямки

взаємодії Міністерства оборони України з іншими державними органами, так і особливо новітні, насамперед, інформаційну взаємодію і стратегічні комунікації, міжнародну взаємодію, оборонний і безпековий напрямки у контексті кіберзагроз та гібридної війни, та інші. Вектори подальших наукових розвідок мають охоплювати визначення особливостей вказаних напрямів взаємодії та їх правового забезпечення.

Література

1. Міжнародне співробітництво Міністерства оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/>
2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

References

1. Mizhnarodne spivrobitnytstvo Ministerstva oborony Ukrainy. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/>
2. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropejs'kym Soiuzom, Yevropejs'kym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Zakon Ukrainy vid 16.09.2014 № 1678-VII (2014), *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, № 40, P. 2021.
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

Ponomareva D.S. – Graduate student of the Department of State Legal Disciplines and international Law of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0000-0001-6597-1893>

INTERNATIONAL ASPECTS OF INTERACTION OF THE MINISTRY OF DEFENSE OF UKRAINE WITH OTHER INSTITUTIONS

The article is devoted to the international aspects of interaction between the Ministry of Defense of Ukraine and other institutions.

The article examines the features of the purpose of activity, areas of competence, tasks and powers of the Ministry of Defense of Ukraine outlined in the Regulations of the Ministry of Defense of Ukraine. The areas of interaction are highlighted: military, defense and military-industrial. Based on the consideration of the system of strategic communications of the Armed Forces of Ukraine, the areas of interaction were determined: public diplomacy, public relations, internal communication, intelligence and information support, logistical, financial and other types of support for the preparation and holding of strategic communications events.

Attention is focused on the fact that the interaction of the Ministry of Defense of Ukraine with other state bodies also includes the following areas: domestic and foreign policy, progressive and mobilization, resource and infrastructure, military-patriotic, educational and scientific, educational and humanitarian

Arguments are given that these and other areas of interaction are reflected in the priorities of the National Security Strategy of Ukraine and the directions for their implementation are directly carried out through the interaction of the Ministry of Defense of Ukraine with other state bodies.

The article establishes that in the context of international cooperation, the cooperation of the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine with the North Atlantic Treaty Organization (NATO) is of strategic importance.

The conclusion is made that today it is important to develop both traditional types and areas of interaction between the Ministry of Defense of Ukraine and other state bodies, and especially the latest ones, primarily information interaction and strategic communications, international cooperation, defense and security areas in the context of cyber threats and hybrid warfare, and others.

Key words: Ministry of Defense of Ukraine, interaction, legal support, strategic communications, types of interaction.